

Věc C-484/20

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

1. října 2020

Předkládající soud:

Oberlandesgericht München (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

1. října 2020

Žalovaná a navrhovatelka v odvolacím řízení:

Vodafone Kabel Deutschland GmbH

Žalobce a odpůrce v odvolacím řízení:

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände
– Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.

[omissis]

USNESENÍ

V řízení

**Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände –
Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.**, [omissis] Berlín
– žalobce a odpůrce v odvolacím řízení –

[omissis]

proti

Vodafone Kabel Deutschland GmbH, [omissis] Unterföhring
– žalovaná a navrhovatelka v odvolacím řízení –

[omissis]

rozhodl 29. občanskoprávní senát Oberlandesgericht München (Vrchní zemský
soud v Mnichově) [omissis] dne 1. října 2020

takto:

- I. Řízení se [*omissis*] přerušuje.
- II. Soudnímu dvoru Evropské unie se na základě článku 267 SFEU za účelem výkladu
 - čl. 62 odst. 4 směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu, o změně směrnice 2002/65/ES, 2009/110/ES, 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 a o zrušení směrnice 2007/64/ES (dále jen „směrnice (EU) 2015/2366“)

předkládá následující předběžná otázka:

- Musí být čl. 62 odst. 4 směrnice (EU) 2015/2366 vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní úpravě nebo zvyklosti, které jako přechodné ustanovení u trvalých závazkových vztahů se spotřebiteli stanoví platnost zákazu poplatků za používání platebních prostředků a platebních služeb podle příslušného vnitrostátního prováděcího předpisu pouze v případě, že dotčený závazkový vztah vznikl dne 13. ledna 2018 nebo po tomto datu, nikoliv však v případě, že dotčený závazkový vztah vznikl před 13. lednem 2018, avšak provádění (dalších) platebních transakcí bylo zahájeno až po 13. lednu 2018?

Odůvodnění:

Účastníci řízení vedou u předkládajícího soudu spor o to, zda je žalovaná jako provozovatelka kabelové sítě a poskytovatelka přístupu k internetu oprávněna požadovat od spotřebitelů v souladu se svými Všeobecnými obchodními podmínkami takzvaný „paušální poplatek pro samoplátce“ ve výši 2,50 eura za platbu, pokud tito neudělí žalované povolení k inkasu z účtu, nýbrž faktury platí SEPA platbou, jestliže byl dotčený závazkový vztah uzavřen před okamžikem provedení směrnice (EU) 2015/2366 do vnitrostátního práva dne 13. ledna 2018, provádění (dalších) platebních transakcí však bylo zahájeno až po tomto datu.

1. Právní rámec

a. Unijní právo

Body odůvodnění směrnice (EU) 2015/2366 znějí ve výňatcích takto:

(1) V posledních letech bylo v Unii v integraci malých plateb dosaženo výrazného pokroku, především v kontextu aktů Unie o platbách, a to zejména prostřednictvím směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES a nařízení

Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 260/2012. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU rozšířila právní rámec pro platební služby stanovením konkrétního limitu pro příplatky, které mohou obchodníci účtovat svým klientům za použití daného způsobu platby.

(6) Je třeba přijmout nová pravidla, která zaplní mezery v právních předpisech a zároveň zaručí jejich větší srozumitelnost a jednotné uplatňování právního rámce v celé Unii. Měly by být zaručeny rovné podmínky pro provozování činnosti jak stávajících, tak i nových hráčů na trhu, aby tržní podíl nových způsobů platby vzrostl, a zároveň byla při použití těchto platebních služeb v celé Unii zaručena vysoká úroveň ochrany spotřebitele. Tím by měl být zefektivněn celý platební systém a zajištěn větší výběr a větší transparentnost platebních služeb, přičemž by zároveň měla být posílena důvěra spotřebitelů v harmonizovaný trh plateb.

(66) Různá praxe jednotlivých států týkající se poplatků za použití určitého platebního prostředku (příplatků) vedla v Unii ke vzniku extrémně heterogenního trhu plateb a pro spotřebitele se stala zdrojem nejasností, zejména v oblasti elektronického obchodování a přeshraničních operací. Obchodníci z členských států, kde jsou příplatky povoleny, nabízí produkty a služby v členských státech, kde jsou zakázány, a přesto spotřebitelé příplatek účtují. Existují rovněž četné případy obchodníků, kteří účtují spotřebitelům příplatek, který je mnohem vyšší než náklady, jež obchodník v souvislosti s použitím konkrétního platebního prostředku nese. Dalším závažným důvodem pro revizi praxe účtování příplatků je skutečnost, že nařízení (EU) 2015/751 zavádí pravidla pro mezibankovní poplatky za karetní platby. Mezibankovní poplatky představují hlavní základní prvek poplatků obchodníků za karty a karetní platby. Příplatky jsou jednou z cest, kterou obchodníci někdy využívají ke kompenzaci dodatečných nákladů na karetní platby. Nařízením (EU) 2015/751 se stanoví omezení výše mezibankovních poplatků. Tato omezení se budou uplatňovat dříve, než bude zaveden zákaz stanovený v této směrnici. Členské státy by proto měly zvážit možnost zabránit příjemcům v tom, aby požadovali poplatky za používání platebních prostředků, u nichž jsou mezibankovní poplatky upraveny v kapitole II nařízení (EU) 2015/751.

(99) Je nezbytné zajistit účinné uplatňování ustanovení vnitrostátních právních předpisů přijatých podle této směrnice. Měly by být proto stanoveny vhodné postupy, podle kterých bude možné řešit stížnosti na poskytovatele platebních služeb, kteří nedodržují tato ustanovení, a jež zajistí, že v případě potřeby budou uloženy účinné, přiměřené a odrazující sankce. [...]

Směrnice (EU) 2015/2366 mimo jiné stanoví:

Článek 2

Oblast působnosti

1. Tato směrnice se vztahuje na platební služby poskytované v Unii.
2. Hlavy III a IV se vztahují na platební transakce v měně některého z členských států, kdy se jak poskytovatel platebních služeb plátce, tak i poskytovatel platebních služeb příjemce, nebo jediný poskytovatel platebních služeb v dané platební transakci nacházejí v Unii.

Článek 4

Definice

Pro účely této směrnice se rozumí:

- 9) „příjemcem“ fyzická nebo právnická osoba, která je zamýšleným příjemcem peněžních prostředků, jež jsou předmětem platební transakce; [...]
- 14) „platebním prostředkem“ jakékoli personalizované zařízení nebo soubor postupů sjednaný mezi uživatelem platebních služeb a poskytovatelem platebních služeb, které jsou používány k iniciování platebního příkazu;

Článek 62

Příslušné poplatky

4. Členské státy v každém případě zajistí, aby příjemce nepožadoval poplatky za používání platebních prostředků, u nichž jsou mezibankovní poplatky upraveny v kapitole II nařízení (EU) 2015/751, a za platební služby, na které se vztahuje nařízení (EU) č. 260/2012.

Článek 107

Úplná harmonizace

1. Pokud tato směrnice obsahuje harmonizovaná ustanovení, nesmí členské státy ponechat v platnosti ani zavádět ustanovení odchylovající se od ustanovení této směrnice; tím nejsou dotčeny článek 2, čl. 8 odst. 3, článek 32, čl. 38 odst. 2, čl. 42 odst. 2, čl. 55 odst. 6, čl. 57 odst. 3, čl. 58 odst. 3, čl. 61 odst. 2 a 3, čl. 62 odst. 5, čl. 63 odst. 2 a 3, čl. 74 odst. 1 čtvrtý pododstavec a článek 86.

Článek 115

Provedení

1. Členské státy přijmou a zveřejní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 13. ledna 2018. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.
2. Členské státy použijí tyto předpisy ode dne 13. ledna 2018.

Nařízení (EU) č. 260/2012 stanoví:

Článek 1

Předmět a oblast působnosti

1. Toto nařízení stanoví pravidla pro úhrady a inkasní transakce denominované v eurech v rámci Unie, pokud se poskytovatel platebních služeb plátce a poskytovatel platebních služeb příjemce nacházejí v Unii nebo pokud se jediný poskytovatel platebních služeb v rámci platební transakce nachází v Unii.

b. Vnitrostátní právní předpisy

Ustanovení § 270a Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník, dále jen „BGB“) (zavedené s účinností od 13. ledna 2018 zákonem ze dne 17. července 2017 [omissis]) zní:

Dohoda, která dlužníkovi ukládá uhradit poplatek za používání základního inkasa SEPA, firemního inkasa SEPA, SEPA platby nebo platební karty, je neúčinná. První věta platí pro používání platebních karet pouze u platebních transakcí se spotřebiteli, pokud na ně lze uplatnit kapitolu II nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce (Úř. věst. 2015, L 123, s. 1).

Přechodné ustanovení článku 229 § 45 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (uvozující zákon k občanskému zákoníku, dále jen „EGBG“) (doplněné s účinností od 13. ledna 2018 zákonem ze dne 17. července 2017 [omissis]) zní:

- (1) Na závazkové vztahy, jejichž předmětem je provádění platebních transakcí a které vznikly od 13. ledna 2018, se uplatní pouze BGB a článek 248 ve znění platném od 13. ledna 2018.
- (2) Na závazkové vztahy, jejichž předmětem je provádění platebních transakcí a které vznikly před 13. lednem 2018, se uplatní BGB a článek 248 ve znění platném do 13. ledna 2018, nestanoví-li odstavce 3 a 4 jinak.
- (3) V případě, že u závazkového vztahu ve smyslu odstavce 2 bylo provádění platební transakce zahájeno až dne 13. ledna 2018 nebo po

tomto datu, uplatní se na tuto platební transakci pouze BGB a článek 248 ve znění platném od 13. ledna 2018.

- (4) Ustanovení § 675f odst. 3 BGB ve znění platném od 13. ledna 2018 se od tohoto data uplatní také na závazkové vztahy ve smyslu odstavce 2.
- (5) Ustanovení § 270a BGB se uplatní na všechny závazkové vztahy, které vznikly od 13. ledna 2018.

2. Okolnosti věci v původním řízení

- a. Žalobce, spolek na ochranu spotřebitelů aktivně legitimovaný podle německého práva, se od žalované, provozovatelky kabelové sítě a poskytovatelky internetového přístupu, po předchozí výzvě domáhá, aby se v rámci své obchodní činnosti, s výjimkou jednání vůči podnikatelům, zdržela používání jedné všeobecné obchodní podmínky nebo odvolávání se na tuto podmínku v rámci smluv o poskytování telekomunikačních a kabelových služeb, přičemž tato podmínka zní: „*Paušální poplatek pro samoplátce: paušální poplatek za každou platbu bez inkasa z účtu 2,50 €.*“

Od provedení směrnice (EU) 2015/2366 do německého práva k 13. lednu 2018 rozlišuje žalovaná staré smlouvy a nové smlouvy. Ve starých smlouvách, které byly uzavřeny před 13. lednem 2018, používá žalovaná v popisu ceny a služeb výše uvedené ujednání, které se například vztahuje i na SEPA platby. Příslušný ceník platný pro nové smlouvy uzavřené od 13. ledna 2018 již toto ujednání neobsahuje.

Žalovaná je přesvědčena, že je oprávněna toto ujednání ve starých smlouvách používat, neboť zákaz výběru příplatků podle § 270a BGB platí pouze pro takové závazkové vztahy, které vznikly od 13. ledna 2018. Z toho podle ní vyplývá, že je oprávněna vybírat paušální poplatek pro samoplátce také po tomto datu u starých smluv uzavřených před tímto datem, neboť jednoznačné přechodné ustanovení článku 229 § 45 odst. 5 EGBG vychází ze vzniku závazkového vztahu od 13. ledna 2018, takže uplatnění ustanovení § 270a BGB se zpětnou účinností nepřichází do úvahy, ačkoliv jsou platby prováděny od 13. ledna 2018.

Žalobce má naproti tomu za to, že zákaz výběru příplatků od 13. ledna 2018 platí také pro staré smlouvy s datem uzavření před 13. lednem 2018. Vzhledem k tomu, že cílem ustanovení čl. 62 odst. 4 směrnice (EU) 2015/2366 bylo zajistit k rozhodnému dni stejné podmínky na vnitřním trhu, musí se přechodné ustanovení § 270a BGB uplatnit nezávisle na platnosti smlouvy také na závazkové vztahy, které vznikly před 13. lednem 2018. Přechodné ustanovení čl. 229 § 45 odst. 5 EGBG musí být v souladu s právní myšlenkou v čl. 229 § 45 odst. 3 EGBG vykládáno tak, že u smluv uzavřených před 13. lednem 2018 se přesto uplatní nové právo platné od

rozhodného dne, pokud bylo provádění plateb zahájeno také od 13. ledna 2018.

- b.** Předkládající soud se přiklání k tomu, aby se vnitrostátní ustanovení § 270a BGB provádějící ustanovení čl. 62 odst. 4 směrnice (EU) 2015/2366 uplatnilo také v případě, že trvalý závazkový vztah, na němž jsou platby založeny, vznikl před 13. lednem 2018, provádění (dalších) platebních transakcí však bylo zahájeno až po tomto rozhodném dni, neboť například, jako je tomu v projednávané věci, poplatky za používání kabelového připojení nebo poskytování internetu jsou splatné v pravidelných, zpravidla měsíčních intervalech.

Přitom je podle názoru předkládajícího soudu rozhodující, že čl. 62 odst. 4 směrnice (EU) 2015/2366 vychází pouze z používání platebních prostředků a platebních služeb, pro něž cestou úplné harmonizace pro dobu po uplynutí lhůty pro provedení dne 13. ledna 2018 zakazuje příjemci plateb požadovat příplatky. Okamžik vzniku závazkového vztahu, na němž se platby zakládají, je naproti tomu podle směrnice irelevantní.

Vzhledem k tomu se předkládající soud přiklání k uplatnění zákazu poplatků také pro staré smlouvy uzavřené před 13. lednem 2018, neboť podle bodu 6 odůvodnění směrnice má být zajištěno jednotné uplatňování právního rámce pro platební styk v celé Unii, zaručeny rovné podmínky pro provozování činnosti jak stávajících, tak i nových hráčů na trhu a vysoká úroveň ochrany spotřebitele při použití těchto platebních služeb v celé Unii. Podle bodu 66 odůvodnění má být různá praxe jednotlivých států týkající se poplatků, která vedla v Unii ke vzniku extrémně heterogenního trhu plateb a pro spotřebitele se stala zdrojem nejasností, sjednocena tím, že příjemcům plateb bude zakázáno požadovat poplatky za používání určitých platebních prostředků. Toto sjednocení v celé Unii by bylo zpochybněno, pokud by u trvalých závazkových vztahů bylo také do budoucna na nedohlednou dobu přípustné účtovat v členských státech různé poplatky, neboť by byl domněle rozhodující okamžik vzniku závazkového vztahu podle vnitrostátního práva a nikoliv lhůta pro provedení směrnice stanovená na 13. ledna 2018.

Předkládající soud má za to, že znění přechodného ustanovení čl. 229 § 45 odst. 5 EGBG, které se opírá pouze o vznik závazkového vztahu, v současnosti zpochybňuje obsáhlé uplatnění zákazu příplatků k platbám od 13. ledna 2018 [*omissis*]. [názory v příslušné odborné literatuře]

[*omissis*] předběžnou otázkou předkládající soud žádá, aby Soudní dvůr poskytl výklad čl. 62 odst. 4 směrnice (EU) 2015/2366. Důvodem je skutečnost, že předkládající soud podle smyslu normy vychází z toho, že jí musí být přiznána časově neomezená použitelnost od 13. ledna 2018 tak, aby od tohoto okamžiku platila v Unii jednotná právní úprava týkající se platebního trhu nezávisle na otázce okamžiku vzniku závazkových vztahů:

[*omissis*]

PRACOVNÍ DOKUMENT